

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

שיחות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ תצוה, ח' אדר-ראשון, ה'תשכ"ז

יו"ל לש"פ תצוה, ח' אדר-ראשון, ה'תשע"א

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ואחת לבריאה

– ופרצת –

מאתיים וחמישים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הבעש"ט ז"ל

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ תצוה ח' אדר-ראשון ה'תשס"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות ש"פ תצוה ח' אדר-ראשון ה'תשכ"ז, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה – מכתב (תדפיס מכרכי "אגרות-קודש – מילואים" מהשנים תרפ"ה-תשל"ה, שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

מוצש"ק פ' תרומה, ה'תשע"א (ופרצת),
מאתיים וחמישים שנה להסתלקותהילולא של כ"ק הבעש"ט ז"ל
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2010 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5771 • 2011

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse
538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

סדר ועימוד בתכנת „תג". הפצה בארצות-הברית: (718) 735-4585

בס"ד. שיחת* ש"פ תצוה, ח' אדר-ראשון, ה'תשכ"ז.

בלתי מוגה

א. מאמר ד"ה ועשית מזבח מקטר קטורת.

* * *

ב. דובר במאמר¹ — מיוסד על מאמר של הצ"צ² — אודות פס"ד המג"א³ בנוגע לתענית דו' אדר, שבשנה מעוברת הרי זה באדר ראשון, וגם דובר אודות החילוק בין ז' אדר ל"ג בעומר, שבנוגע לז' באדר איתא בשו"ע⁴ שצ"ל ענין התענית, משא"כ ל"ג בעומר, יום ההילולא של רשב"י, הוא יום שמחה⁵, ולא רק יום שמחתו של רשב"י, אלא גם יום שמחה לכל ישראל, שנקרא "יום שמחתנו", וכידוע הסיפור (המובא בפע"ח⁶) אודות א' שהי' נוהג לומר "נחם" בכל יום, כולל גם בשבת ויו"ט, ואעפ"כ, כשאמר "נחם" בל"ג בעומר, הזיק לו כו', כיון שלא הי' צריך לומר "נחם" בל"ג בעומר, להיותו יום שמחה לכל ישראל — שבמאמר הנ"ל מבאר הצ"צ את טעם הדבר ע"פ קבלה וחסידות⁷, ולעת עתה הרי זה המקום היחידי שמצאתי ביאור בענין זה.

ובהקדמה — שענין זה מבואר אמנם בספרי נגלה ודרוש של גדולי ישראל, ועד גם ביערות דבש⁸ (לר' יהונתן אייבשיץ, כידוע ומפורסם גדולתו הן בנגלה דתורה והן בפנימיות התורה), והביאור בזה בפשטות (כפי שמקובל בעולם) — שהדבר תלוי ברצונו של בעל ההילולא⁹:

בנוגע למשה רבינו — כיון שמאד לא רצה והרבה להתפלל שלא יהי' ענין ההסתלקות (כמובן מפשטות הכתובים וכמבואר במדרשי חז"ל), לכן נקבע יום הסתלקותו ליום תענית;

(*) ראה לקמן הערה 61.
 (1) פ"ד (לעיל ע' ...).
 (2) ד"ה להבין מ"ש בזהר תרומה גנתא לא עאל בה ההוא גננא כו' — נדפס בס' ההשתתחות (קה"ת, תשנ"ו) ע' לט ואילך. וש"נ.
 (3) או"ח סתק"פ סק"ח.
 (4) שם ס"ב.
 (5) ראה תו"מ חל"ג ע' 404. וש"נ.
 (6) שער ספה"ע פ"ז. וראה תו"מ חט"ז ע' 280. וש"נ.
 (7) ראה גם תו"מ חכ"ה ע' 26 ואילך.
 (8) ח"א דרוש יז. ועוד.
 (9) ראה גם תו"מ ח"ג ע' 218 ואילך. וש"נ.

משא"כ בנוגע ליום ההילולא דרשב"י — כיון שהי' בשמחה ביום זה, וכמבואר באידרא (אידרא רבה¹⁰, ובעיקר באידרא זוטא¹¹) שקודם הסתלקותו אמר "בחד קטירא אתקטנא בי' בקוב"ה בי' אחידא בי' להיטא כו", וסיים בפסוק¹² "כי שם צוה ה' את הברכה חיים", ו"לא סיים בוצינא קדישא למימר חיים כו"¹³ [ולהעיר שעד"ז מצינו גם אצל אדמו"ר האמצעי, שנסתלק באמרו תיבת "חיי החיים"¹⁴] — לכן נקבע יום זה ליום שמחה.

אבל ביאור זה אינו מספיק — שהרי הא גופא דורש ביאור:

כיון שמדובר אודות רועה ישראל, ורועה נאמן, שמניח את כל הענינים וחושב רק אודות טובתן של כל ישראל, הרי מובן שכן הוא גם בנוגע לענינינו, שהסיבה לכך שאצל משה רבינו הי' ענין ההסתלקות שלא ברצון, היא, בגלל שכך הי' צריך להיות מצד טובתן של ישראל; וא"כ, מדוע אצל רשב"י — שגם אצלו הי' כל הענינים כפי שצריכים להיות מצד ישראל — הי' ענין של שמחה בשעת הסתלקותו?

ובפרט ע"פ הידוע שרשב"י הי' ניצוץ מנשמת משה רבינו¹⁵, וא"כ, קשה יותר מדוע יום ההילולא של משה רבינו הוא יום תענית, ואילו יום ההילולא של רשב"י הוא יום שמחה?

ולכן זקוקים להביאור שבמאמר הנ"ל — ע"פ קבלה וחסידות.

ג. המשך הענין — הביאור בקביעת ז' אדר ליום תענית בגלל מיתת משה, אף שיש בו ענין של שמחה מצד לידת משה, כי, התענית דו' אדר אינו בגלל שהוא "יום חייב", אלא מצד ענין התשובה, "והחי יתן אל לבו"¹⁶, ובזה ניתוסף יותר מצד ענין השמחה — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס¹⁷ בלקו"ש חט"ז ע' 343 ואילך.

ד. אמנם, בימינו אלו לא מתענים בז' אדר, מצד חלישות הדור דלא מצי לצעורי נפשם כו', אבל אעפ"כ, צריך להיות ענין הצדקה תמורת התענית (כמבואר באגה"ת¹⁸).

זאת ועוד:

(10) זח"ג קמד, ב.	(15) ראה שם ס"ע 334. וש"נ.
(11) שם רפז, ב ואילך. רצא, א ואילך.	(16) קהלת ז, ב.
(12) תהלים קלג, ג.	(17) בשילוב שיחת ש"פ תשא (שושן פורים קטן) שנה זו.
(13) שם רצו, ב.	(18) פ"ג.
(14) ראה תר"מ ח"ג ע' 95. וש"נ.	

ידוע מנהג רבותינו נשיאינו, עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר, שלא היו אומרים תחנון בז' אדר¹⁹, ומכ"ש שלא הי' אצלם ענין התענית.

וההסברה בזה:

ענינם של רבותינו נשיאינו הוא — אתפשטותא דמשה שבכל דרא²⁰, ניצוץ של משה רבינו, אשר, ע"פ השגחה פרטית, שהיא ההשגחה העליונה, נתמנו להיות ראש ומוחין של בני²¹, עד שכל עניני בני, לא רק הענינים הרוחניים, אלא גם הענינים הגשמיים, יומשכו על ידם²², והכח על זה הוא ממשה, שלהיותו רועה ישראל הראשון, נותן כח לנשיאים שבכל דור ודור.

ולכן, יום ז' אדר נחשב אצלם ליום שמחה, ואין אומרים בו תחנון. ואע"פ שמשה רבינו עצמו לא רצה את ענין ההסתלקות שבז' אדר — הרי זה רק בתחילה, אבל לאחרי שהי' ענין ההסתלקות בז' אדר, הנה עי"ז ניתוסף אצלו עילוי גדול יותר:

אע"פ שגם לפני כן הי' משה רבינו בדרגא נעלית ביותר, עד שפירש מן האשה — ע"פ דין, כיון שהקב"ה אמר לו "ואתה²³ פה עמוד עמדי"²⁴, מ"מ, בעת ההסתלקותו הגיע לדרגא נעלית יותר.

וכפי שמצינו במדרשי רז"ל²⁵ שבזכות התעסקותו של משה "בעצמות יוסף", כמ"ש²⁶ "ויקח משה את עצמות יוסף עמו", בהיותו במעמד ומצב ש"אין בישראל גדול ממנו" — זכה לכך ש"לא נתעסק בו אלא המקום, שנאמר²⁷ ויקבור אותו בגיא"²⁸.

וכן מצינו שבעת ההסתלקותו הגיע משה רבינו לדרגת שער הנו"ן, והיינו, שאע"פ שעד אז היו אצלו רק מ"ט שערים, כדאיתא בגמרא²⁹ "גי' שערי בינה נבראו בעולם, וכולן ניתנו למשה חסר אחת, שנאמר³⁰ ותחסרהו מעט מאלקים", הנה ביום ההסתלקותו ניתן לו גם שער הנו"ן, כפירוש הרב המגיד³¹ על הפסוק³² "ויצל משה גו' אל הר נבו" — נו"ן בו.

19) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' תעד. 26) בשלח יג, יט.
 20) תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. קיד, רע"א). 27) ברכה לד, ו.
 21) ראה תניא פ"ב. 28) סוטה ט, ב (כמשנה).
 22) ראה תו"מ חל"ט ריש ע' 54. וש"נ. 29) ר"ה כא, ב.
 23) ואתחנן ה, כח. 30) תהלים ח, ו.
 24) פרש"י בהעלותך יב, ח. 31) הובא בלקו"ת במדבר יב, א ואילך.
 25) דב"ר פי"א, ז. יל"ש ברכה רמז תתקסח. 32) ברכה לד, א.
 33) וש"נ. הערה

ועפ"ז יש לבאר דברי הגמרא³³ "מה להלן עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש במרום" — שלאחרי הסתלקותו הגיע משה רבינו לדרגא כזו שלגבי דרגתו הקודמת נקראת בשם "מרום".

ומטעם זה נחשב ז' אדר ליום של עלי' גם אצל אתפשטותא דמשה שבכל דרא, ולכן הוא אצלם יום שמחה, ואין אומרים בו תחנון.

ה. ועלי' זו היא לא רק עבור אתפשטותא דמשה עצמו, אלא גם עבורנו — ע"י ההתקשרות אליו, ועד להתקשרות שהיא לא רק במחשבה ודיבור, אלא גם במעשה, ש"הוא העיקר"³⁴, ו"נלכה באורחותיו נצח סלה ועד"³⁵, ללא הפסק³⁶ (ולא באופן שלפעמים מתנהג כפי רצונו של הרבי, ולפעמים מתנהג כפי רצונו הוא).

ועי"ז מצליחים בלימוד התורה, נגלה וחסידות, ובקיום המצוות בהידור,

ואז — כאשר "בחוקתי תלכו", "שתהיו עמלים בתורה", אזי "ונתתי גשמיכם (שהו"ע הגשמיות) בעתם וגו'"³⁷, ועד לסיום הפרשה: "ואולך אתכם קוממיות"³⁸, בביאת משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו.

* * *

ו. ע"פ משנ"ת במאמר³⁹ בנוגע לענין הספיחים — יובן ענין נוסף: ידוע⁴⁰ שכאשר אדמו"ר האמצעי רצה להקים ישוב במקום רחוק, בארץ ישראל, הציע, ביקש וצוה לכמה מהחסידים שיסעו לשם, ושאלו אותו: מה יהי עם "חסידות"?

— שכן, אף שלא דרו במקומו של אדמו"ר האמצעי, היו באים מזמן לזמן לשמוע חסידות, או שהיו שומעים חסידות מאדמו"ר האמצעי בעת שהי' נוסע למקומם (כידוע שאדמו"ר האמצעי הי' נוהג לנסוע ממקום למקום בתוך המדינה); אבל אם יסעו למקום רחוק, לא יוכלו לשמוע חסידות —

והשיב להם אדמו"ר האמצעי, שישלח להם את כתבי ("ביכלאך") החסידות.

(33) סוטה יג, סע"ב (לגירסת הרמב"ם בהקדמתו לפיהמ"ש (ד"ה כי כל מצוה)).
 (34) ראה זח"א קלג, רע"א.
 (35) אבות פ"א מ"ז.
 (36) לשון אדה"ז בתניא אגה"ק סד"ך (קמו, א).
 (37) ראה עירובין נד, א.
 (38) ר"פ בחוקתי ובתו"כ ופרש"י עה"פ. שם, יג.
 (39)
 (40) ראה "התמים" ח"ב ע' עט. וראה גם תו"מ חכ"ד ע' 232.

[וזהו הטעם הפשוט לכך שבאוסף הכתבי-יד של כ"ק מו"ח אדמו"ר יש רק מעט "כתבים" של אדמו"ר האמצעי, אף שלפי-ערך כתב יותר משאר הרביים — כיון ששלח "כתבים" לארץ ישראל. ואכן, אצל צאצאי חסידי אדמו"ר האמצעי שנסעו לארץ ישראל, מצאו "ביכלאך" חסידות של אדמו"ר האמצעי, שהי' שולח להם, כנ"ל⁴¹].

ולכאורה אינו מובן:

למרות שאדמו"ר האמצעי הבטיח לשלוח להם כתבי חסידות — הרי עדיין הי' חסר אצלם הענין ד"עיניך רואות את מוריך"⁴² שצריך להיות בעת אמירת התורה, שעי"ז ניתוסף בהבנת התורה?!

ולאמיתו של דבר, התועלת של התלמיד מראיית פני הרב היא (לא רק בעת אמירת התורה, אלא) גם שלא בשעת אמירת התורה — כמובן מדברי הגמרא⁴³: "אמר רבי, האי דמחדדנא מחבראי, דחזיתי לרבי מאיר מאחורי, ואילו חזיתי מקמי, הוה מחדדנא טפי, דכתיב והיו עיניך ראות את מוריך".

וגם בפשטות מובן שצריך להיות "עיניך רואות את מוריך" — כי, בשעת אמירת התורה מאירים פני הרב, כמ"ש⁴⁴ "חכמת אדם תאיר פניו", וכיון ש"כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה"⁴⁵, הרי בודאי שהארת פני הרב מביאה תועלת אצל התלמיד — שניתוסף אצלו בהבנת תורת רבו.

וכמובן גם ע"פ תורת הבעש"ט⁴⁶ שכל דבר שיהודי שומע או רואה מסייע לו בעבודת ה' — שהתועלת שיש לתלמיד מהארת פני הרב היא לא רק באופן מקיף, אלא גם באופן פנימי.

ועפ"ז אינו מובן מענה אדמו"ר האמצעי, שבמקום שמיעת חסידות, ישלח את כתבי החסידות — הרי עדיין יחסר אצלם העילוי שנעשה עי"ז ש"עיניך רואות את מוריך"?!

ז. והביאור בזה — ע"פ משנ"ת במאמר בענין הספיחים:

ענין הספיחים הוא — שאע"פ שהזריעה היתה לפני זמן רב, ואילו עכשיו לא הי' ענין של זריעה, אעפ"כ, ישנה צמיחה (ועד שמהספיחים

41) ראה גם סה"ש תרצ"ז ע' 210. תרצ"ט
 42) ישעי' ל, כ.
 43) עירובין יג, ב.
 44) קהלת ח, א.
 45) שבת עז, ב.
 46) ראה כש"ט (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סרכ"ג ואילך. וש"נ (נעתק ב"היום יום" ט אייר).

צומחים עוד ספיחים — ספיחי ספיחים), ולא עוד, אלא שבצמיחה לא ניכר אם היא מהזריעה עצמה או ספיחים בלבד — כפי שמצינו בנוגע לספיחי שביעית, שאי אפשר להכיר אם הם ספיחי שביעית או שנורעו בשביעית, ולכן יש צורך לסמוך על פלוני⁴⁷.

וכמשנת"ל שבענין הספיחים יש מעלה לגבי שאר אופני היחודים שישנם בזמן הזה: (א) באופן של חידוש הישנות בלבד, (ב) ע"י נשמות הצדיקים — כי, באופן של חידוש הישנות נעשה שינוי המהות, וגם ע"י נשמות הצדיקים נעשה במהות אחר, משא"כ בענין הספיחים לא נעשה שינוי, אלא הצמיחה היא באותו אופן כמו ע"י הזריעה עכשיו, וכנ"ל בענין ספיחי שביעית, ועד שע"י הספיחים יכולה להיות גם הולדה חדשה — ספיחי ספיחים.

ועד"ז בנוגע לענינו — שאע"פ שכאשר נוסעים למקום אחר, חסר ענין הראי', מ"מ, הזכרון וציור המעמד ומצב שהי' בעבר, הוא בדוגמת ענין הספיחים, שפועל כמו שהיתה הזריעה עכשיו.

ח. וככל הענינים — משתקף גם ענין זה בנגלה דתורה⁴⁸:

על הפסוק⁴⁹ "אך בצלם יתהלך איש", איתא בירושלמי⁵⁰, שהאומר שמועה בשם אומרה יראה כאילו בעל השמועה עומד כנגדו.

וכידוע הסיפור⁵¹ אודות הצמח צדק, שכאשר נינגו את הניגון של רבינו הזקן, כו"כ שנים לאחרי הסתלקותו, הי' זה אצלו באופן ש"בעל השמועה עומד כנגדו".

ולכאורה: הרי כבר עבר משך זמן — י"ב חודש ועוד יותר — מאז ששמע זאת מבעל השמועה? — אך הענין, שזהו בדוגמת ענין הספיחים, שאף שהזריעה היתה לפני זמן רב, הרי זה פועל גם עתה, ועד"ז בנוגע לפעולת השמועה ששמע בעבר, ובפרט כאשר רואה כאילו בעל השמועה עומד כנגדו, שאינו דומה למי שאינו רואה כו'.

וזהו גם הביאור במאמר רז"ל⁵² שלאחרי ארבעין שנין קאי איניש אדעת' דרבי' — שאין זה באופן ששומע זאת מרבו עוד הפעם, אלא

51 לקו"ד ח"א קב, ב. ח"ד תשסא, סע"ב
ואילך. סה"ש תש"ב ע' 138. תש"ז ס"ע 146.
אג"ק אדמו"ר הרי"צ ח"ב ע' רי. וראה סה"ש
תרפ"ח ריש ע' 12. תרצ"ו ס"ע 90. וראה גם
תו"מ ח"ז ריש ע' 223. וש"נ.
52 ע"ז ה, רע"ב.

47
48 ראה גם
49 תהלים לט, ז.
50 שבת פ"א ה"ב. שקלים ספ"ב. קידושין
פ"א ה"ז. וראה רשימות הצ"צ לתהלים (יהל
אור) ע' קמח.

שניתוסף אצלו בענינים ששמע מרבו לפני ארבעים שנה, שעומד על דעת רבו (ע"ד שראיית פני הרב פועלת על התלמיד גם לאחרי זמן).

ט. ולהעיר, שדוגמת ענין הנ"ל מצינו גם בשייכות לימי הפורים, שעליהם נאמר⁵³ "והימים האלה נזכרים ונעשים", וידוע פירוש האריז"ל⁵⁴, שגם לאחרי משך זמן, כאשר "נזכרים" כדבעי, אזי חוזרים "ונעשים" אותם ענינים כמו בפעם הראשונה.

והרי כללות הענין דפורים קשור עם ז' אדר — כי, הענין ד"ונהפוך הוא"⁵⁵, ועד לשמחה גדולה ביותר, עוד יותר משמחת שבת ויו"ט, כמארז"ל⁵⁶ "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע", הרי זה נפעל כתוצאה מענינו של ז' אדר⁵⁷.

י. ובנוגע לענינו:

גם עכשיו ישנו הענין ד"נעשים" — שמהפכים את כל הענינים, באופן ש"שמעו הולך בכל המדינות"⁵⁸, עד למקום רחוק בקצה העולם, וגם שם פועלים הענין ד"נפל פחד היהודים עליהם"⁵⁹, כפירוש הרמ"א⁶⁰ "שמתפחדים ממה שמפחדים היהודים . . יראת שמים".

ובהתאם לכך — הגיע הזמן לשלוח גם לפנה נדחת⁶¹, כדי לפעול שם, ולהביא לשם את מעיינות החסידות⁶².

וע"פ האמור לעיל — הנה גם כאשר יסעו לשם, לא יחסר שום ענין, שהרי ישנו ענין הספיחים, כנ"ל. ובפרט שזהו רק הפסק בזמן, ואח"כ חוזרים ונפגשים עוד הפעם, הרי זה בודאי פועל תוספת חיות; אלא שבאמצע צריך להיות ענין רקבון הגרעין, שמתבטל ממציאיותו, ועי"ז נפעלת הצמיחה. ובעבודה הרוחנית — הרי זה ענין הביטול,

(53) אסתר ט, כח.

(54) ראה רמ"ז בס' תיקון שובבים. הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.

(55) שם, א.

(56) מגילה ז, ב.

(57) ראה בארוכה לקו"ש חט"ז הנ"ל.

(58) שם, ד.

(59) שם, יז.

(60) בספרו מחיר יין על מג"א עה"פ.

(61) הכוונה לבחירות ומינוי התלמידים

השלוחים לשיבה במלבורן אוסטרליא, אשר, לכבוד מאורע זה נערכה התוועדות זו (ראה מבוא לאג"ק חכ"ד ע' 11 ואילך). — המו"ל.

(62) בענין זה נזכר גם מאמר הזהר שע"י לימוד פנימיות התורה, באופן ד"יתפרנסון" (תקו"ז ת"ו בסופו), "יפקון בי" מן גלותא ברחמים" (ח"ג קכד, ב (ברע"מ)), ומעלת הדור האחרון, דרא דעקבתא דמשיחא — שהוא כמו דורו של רשב"י (ח"א צב, סע"ב. ח"ב קמז, א. ח"ג נח, א. קנט, א) — שבו יהי' הענין ד"נבקעו כל מעיינות תהום רבה וארובות השמים נפתחו" (ח"א קיז, א) בנוגע ללימוד פנימיות התורה בריבוי, ועד לאופן של הפצה (ראה לקו"ש חט"ו ע' 42 ואילך. וש"נ).

לעשות גם שלא כפי רצונו, ולא לערב את שכלו, אלא לבטלו כו', שעיי"ז נעשית הצמיחה בטוב.

ויה"ר שתהי' נסיעתם בהצלחה מופלגה ביותר, למעלה מדרך הטבע לגמרי, לקדש שם שמים ברבים, ויצליחו בלימוד הנגלה ובלמוד החסידות ובקיום המצוות בהידור, מתוך בריאות נכונה, ויפעלו גם על המתחילים שאוחזים באל"ף ביי"ת, ויעשו פירות כו', ויביאו משם ניצוצות — נשמות וביוררים כו'.

וההתחלה תהי' מהתמדה ושקידה בלימוד התורה, כמ"ש⁶³ "ליהודים היתה אורה", "אורה זו תורה"⁶⁴, ועד שבאים ל"יקר אלו תפילין"⁶⁴. וכל זה — בהצלחה מופלגה, באופן ד"נחלה בלי מצרים"⁶⁵, כמ"ש⁶⁶ "והאכלתיך נחלת יעקב" — "כיעקב שכתוב בו"⁶⁷ ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"⁶⁵, כי פי ה' דיבר" — ועד לבנין ביהמ"ק השלישי⁶⁸, שיבנה ויתגלה במהרה בימינו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה להנוסעים שיחיו שיאמרו לחיים, ומזג משקה לכל אחד מהם בידו הק'. ואח"כ ניגנו "ופרצת", וכ"ק אדמו"ר שליט"א עמד מלא קומתו ורקד בשמחה רבה].

* * *

יא. בהמשך להמוזכר לעיל (ס"ד) שבו' אדר הגיע משה רבינו גם לשער הנו"ן, אף שבמשך ימי חייו ניתנו לו רק מ"ט שערים — יש לבאר לשון הגמרא²⁹ "נ' שערי בינה נבראו בעולם, וכולן ניתנו למשה חסר אחת", דלכאורה אינו מובן: למה נאמר "כולן ניתנו למשה חסר אחת", ולא נאמר מ"ט ניתנו למשה?

ויובן בהקדם שמצינו לשון זה גם בנוגע למלאכות דשבת — כדאיתא במשנה⁶⁹ "אבות מלאכות ארבעים חסר אחת", וגם כאן נשאלת השאלה: למה לא נאמר ל"ט מלאכות?

ומבואר בזה⁷⁰, שמספר המלאכות דשבת הוא "כנגד מלאכה מלאכתו ומלאכת שבתורה", שמספרם הוא ארבעים, אלא ש"חסר אחת", ד"איכא חד דלא ממנינא", אלא שיש ספק אם זהו מש"נ ביוסף⁷¹ "ויבוא הביתה

(68) ראה פסחים פח, א ובחדא"ג מהרש"א

ועיון יעקב שם.

(69) שבת פ"ז מ"ב (עג, א).

(70) ראה תויו"ט שם. מהרש"א שם. ועוד.

(71) וישב לט, יא.

(63) שם, טז.

(64) מגילה טז, ב.

(65) שבת קיח, סע"א ואילך.

(66) ישע"י נח, יד.

(67) ויצא כח, יד.

לעשות מלאכתו", ל"מאן דאמר לעשות צרכיו נכנס", ולכן אינו ממנינא; ולמ"ד שנכנס לעשות מלאכתו ממש, אזי הפסוק⁷² "והמלאכה היתה דים" אינה ממנינא, כיון שפירושו הוא "דשלים לי" עבדתא⁷³.

אך עדיין אינו מובן: מדוע משתמשת התורה בנוגע ליוסף בלשון כזה שיכולים לטעות בו בנוגע למלאכות שבת — הרי התורה היתה יכולה לכתוב אותו ענין בלשון אחר שבו לא תהי' נתינת מקום לטעות?

יב. והביאור בזה⁷⁴:

על הפסוק⁷⁵ "כי בו שבת מכל מלאכתו", איתא במדרש⁷⁶: "אע"ג דאת אמר כי בו שבת מכל מלאכתו, ממלאכת עולמו שבת, ולא שבת לא ממלאכת הרשעים ולא ממלאכת הצדיקים" (שכרן ועונשן).

וכמו"כ בנוגע לאדם למטה, יש מלאכה אחת שמותרת בשבת — מלאכת שמירת שבת, והיינו, שהשמירה והזהירות מעשיית כל המלאכות בשבת היא עצמה מלאכה [ובפרט ע"פ מארז"ל⁷⁷ ששקולה שבת כנגד כל מצוות התורה, הרי זה כולל עשיית כל המצוות], אלא שזוהי מלאכה המותרת בשבת.

וזהו הטעם שלשון מלאכה נאמר בתורה ארבעים פעמים — כיון שישנם ארבעים מלאכות, אלא שמלאכה אחת היא מותרת. ועפ"ז מובן דיוק הלשון "אבות מלאכות ארבעים חסר אחת", ולא ל"ט מלאכות.

ונמצא, שאע"פ שכוונת חז"ל היא לקבוע את המספר של ל"ט מלאכות, מ"מ, השימוש בלשון "ארבעים חסר אחת" מורה ומדגיש שישנו הענין של ארבעים, והיינו, שע"י הזהירות מל"ט המלאכות באים למלאכה הארבעים — שמירת שבת.

יג. ועפ"ז מובן גם בנוגע לדברי הגמרא "נ' שערי בינה נבראו בעולם, וכולן ניתנו למשה חסר אחת":

אע"פ שהמכוון הוא שניתנו למשה רק מ"ט שערים, הנה בדיוק הלשון "כולן" (נ' שערי בינה) ניתנו. . חסר אחת" מרומז שבנתינת מ"ט השערים נכלל גם שער הנו"ן.

(72) ויקהל לו, ז.

(73) שם מט, ב ובפרש"י.

(74) ראה אוה"ת וישב (כרך ב) בהוספות

בסופו (תנח, א-ב). ויקהל ע' ב'פט ואילך.

סה"מ תר"ל ע' רמד ואילך. ע' רמט ואילך.

עת"ר ע' רב. עטר"ת ע' לח ואילך. תרח"ן ע'

עז ואילך. ועוד.

(75) בראשית ב, ג.

(76) ב"ר ספ"א.

(77) ירושלמי ספ"ג דנדרים. שמו"ר ספכ"ה.

רמב"ם הל' שבת בסופן.

ובפרט ע"פ המבואר בלקו"ת פ' במדבר⁷⁸, שבשער הנו"ן יש ב' ענינים: (א) כפי שהוא בפני עצמו, (ב) כפי שכלול במ"ט השערים — הרי בודאי שבנתינת מ"ט השערים כלול גם שער הנו"ן. אלא שהתכללות שער הנו"ן במ"ט השערים שניתנו למשה היא בהעלם ובכח; ובז' אדר הרי זה נמשך בגלוי.

* * *

יד. בנוגע לביאורים בפירוש רש"י, היתה הצעה שאודיע לפני שבת על איזה פירוש רש"י ידובר, כדי שיוכלו לעיין כו'. אך בערב שבת עדיין לא ידעתי בעצמי...

ובכן, ידובר עתה אודות פירוש רש"י בהתחלת הפרשה, על הפסוק⁷⁹ "ואתה הקרב אליך גו' לקדשו לכהנו לי", ובתחילה ינגנו ניגון, כדי שיוכלו לעיין בפירוש רש"י זה.

טו. הביאור בפירוש רש"י, "ואתה הקרב אליך", "לאחר שתגמור מלאכת המשכן", "לקדשו לכהנו לי", "לקדשו להכניסו בכהונה ע"י הבגדים שיהא כהן לי, ולשון כהונה שירות הוא" — ש"לקדשו לכהנו לי" קאי על הכניסה לשירות ע"י הבגדים, בהוספה על מש"נ לפנ"ז "לכהנו לי", שקאי על שם התואר של כהונה; וממ"ש "ואתה הקרב אליך", שמשה יקרבם אליו, שגם הוא הי' כהן, אף שמעלת משה היא בענינים שאינם שייכים לכהונה — למדים, שגם ענין זה הי' לאחר גמר מלאכת המשכן, שאז נכנסו הכהנים למשכן, שזהו המקום שבו הי' משה נכנס לשמוע דבר ה'; הביאור איך שימש אהרן במשכן לאחר שבנה מזבח לעגל — כי, בעת בניית המזבח (קודם גמר מלאכת המשכן), לא הי' אהרן בגדר "כהן ששימש לע"ז"; וההוראה בנוגע לגודל הזכות והאחריות של אלו ש"אתפשטותא דמשה" קירבם אליו⁸⁰ ונתן להם את התפקיד⁸¹

(78) שבהערה 31.

(79) פרשתנו כח, א-ג.

(80) ובמילא, אין הדבר תלוי בבחירתם; הברירה שלהם אינה אלא לציית או למרוד ח"ו בנשיאו של עולם (בניגוד לאלו שלא דורשים מהם זאת — אף שמקיימים כל עניני התומ"צ, מניחים כמה זוגות תפילין וכו' — כיון שאצלם לא הי' הקירוב הנ"ל; ו"לפום גמלא שיחנא" (כתובות סז, א. וש"נ)).

(81) ולא די בכך שלא עושים להיפך —

"סור מרע", אלא צריך להיות "עשה טוב"; "סור מרע" הי' גם קודם בריאת העולמות, ובשביל "סור מרע" בלבד לא הי' צורך בבריאת העולמות, אלא הכוונה היא — "עשה טוב" (ראה תו"מ חכ"ב ע' 161. וש"נ). ובזה גופא — כפירוש רבותינו נשיאינו ש"עשה" הוא מלשון כפי' (ראה לקו"ת בחוקותי מח, א. ובכ"מ), היינו, שלא די בעשי' כשלעצמה (ובלבד שלא לישון) — בהיותו במצב רוח טוב, ואין לו משהו יותר טוב לעשות, אזי יעשה טובה ליהודי

לגלות את המשכן שבכל אחד מישראל⁸² (לאחרי שכבר נגמרה מלאכת המשכן ע"י משה רבינו⁸³) — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"ו ע' 170 ואילך.

* * *

טז. בפרשת תצוה לא נזכר שמו של משה רבינו. ואיתא בספרים⁸⁴ טעם הדבר — לפי שבדרך כלל הקביעות דפ' תצוה היא בסמיכות לז' אדר שבו נסתלק משה, ולכן לא נזכר בה שמו של משה, לרמז על הסתלקותו.

אמנם, התחלת הפרשה היא: "ואתה תצוה", שקאי על משה רבינו, כך, שאע"פ ששמו של משה לא נזכר בכל הפרשה, נקראת הפרשה כולה על שמו של משה,

— ישנם כו"כ פרשיות שהתחלתן "וידבר ה' אל משה", אבל אעפ"כ, אינן נקראות ע"ש משה, ועד שיש פרשה שנקראת על שם קרח, שהי' מנגד למשה רבינו; ואילו פ' תצוה (שבה לא נזכר שמו של משה), נקראת על שם משה —

ולא עוד אלא כפי שמשה הוא למעלה מענין של שם — "ואתה

תצוה".

ולאחרי כל זה, הנך תובע מהקב"ה: מדוע אין לך כל הענינים הדרושים לך! ... מה אתה תובע מהקב"ה, בה בשעה שאתה בעצמך אשם בכך, וכפי שמבאר אדמו"ר מהר"ש* בהמשך מים רבים (תרל"ו) בתחלתו, בענין "אולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו" (משלי יט, ג).

(83) ועד"ז בנוגע לפעולת רבותינו נשיאינו — החל מהבעש"ט ורבינו הזקן עד לרבינו נשיאנו, שע"י עבודתם סללו את הדרך כו'. (84) מאור עינים ריש פרשתנו. וראה לקו"ש חכ"ו ע' 204 ואילך. וש"נ.

(* בענין זה הזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א גם את הפתגם של אדמו"ר מהר"ש () אודות מי שמרמה את עצמו: את הקב"ה אי אפשר לרמות, וגם את העולם לא מרמים, אלא רק את עצמו, וא"כ, מהו ה"קונץ" לרמות "טיפש" (אָפּפּאַנאַרן אַ נאַר")?! ...)

נוסף ויארץ תפלתו בחצי שעה... — אלא יש צורך במסירה ונתינה, לכפות את עצמו ולעשות גם כאשר אין לו חשק כו'. (82) ובפרטיות יותר:

כיון שהרבי בחר כך, וקירב אותך מתוך בני, ודיבר אתך כו' — עליך לשמוע את הדברים, ולא לישון... אלא מאי, זוהי טירחא עבורך — הרי הרבי הי' צריך לטרוח יותר, ולמסור נפשו להתנתק מעבודתו (כהפתגם הידוע אודות רבינו הזקן (לקו"ד ח"א מה, רע"א)) ולהתעסק אתך, וא"כ, עליך לטרוח ולהתמסר כו'; לא לישון ולחלום חלומות, אלא לפעול!

למדת ב"תומכי תמימים"? — נו?!... היכן הם הפירות של אלו שתפקידם להיות "נרות להאיר"?... האם בשביל זה גידלו וחינכו אותך בתו"ת במשך כמה שנים — כדי שתגור בברוקלין, תקרא עיתון בכל יום, תשתה מיץ תפוזים, ותמלא כל תאוות לבך?!...!

וענין זה הוא ע"ד האמור לעיל (ס"ד) שאע"פ שבתחילה לא רצה משה את ענין ההסתלקות, הנה לאחרי שהי' ענין ההסתלקות בפועל, נעשית אצלו עלי' גדולה ביותר כו'⁸⁵.

*

יז. במאמר שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר בפורים קטן שנת תרפ"ז, במוסקבא⁸⁶ — בזמן שהי' צורך במעמד ומצב של מסירת נפש כו'⁸⁷ — דובר אודות הענין ד"מפי עוללים ויונקים יסדת עוז גו' להשבית אויב ומתנקם"⁸⁸, ונתבאר, שיש צורך במס"נ על ענין החינוך, והחינוך צריך להיות באופן שיהי' ניכר קדושת האותיות כו', והיינו, שאף שע"פ שכל מסתבר שיכולים ללמוד במהירות גדולה יותר שלא על הסדר, מ"מ, אין לעשות זאת בגלל קדושת האותיות, ועד"ז בנוגע לנקודות כו'.

וענין זה שייך גם בנוגע לאלו שנוסעים לפתוח מוסד תורה, החל מחינוך על טהרת הקודש, כולל גם בנוגע לאלו שלא באו עדיין לכלל הבנה והשגה — שתהי' פעולתם באופן של מס"נ, אבל, לא באותו אופן שהי' בשעה שכ"ק מו"ח אדמו"ר אמר מאמר הנ"ל, אלא מתוך הרחבה, ועי"ז יפעלו "להשבית אויב ומתנקם" — הן האויב שמבפנים והן האויב שמבחוץ כו'.

והעיקר — שיפוצו מעינותיך חוצה, ועי"ז — קא אתי מר⁸⁹, ביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

(85) חסר קצת (החו"ל).
 (86) נדפס בסה"מ תרפ"ז ע' קי ואילך.
 (87) ראה שם ע' רפח ואילך.
 (88) תהלים ח, ג.
 (89) אגה"ק דהבעש"ט — כש"ט בתחלתו.
 ובכ"מ.

הוספה

ב"ה, ב' דר"ח אד"ר, תש"ח

הרה"ח הו"ח אי"א עוסק בצ"צ נוי"מ וכו'
מהור"מ שי אקסלרד

שלום וברכה.

במענה על מכתבו

(א) ת"ח על הבטחתו לשלוח את ביאורי התניא. ולמותר להכפיל מה שכתבתי מתחילה – שזהו ע"מ להחזיר. ובודאי כבר שלח באחריות. ומובן שכל ההוצאות שבזה עלי לסלקם. דואג אני קצת שעדיין לא נתקבל. ואולי נתאחר בשילוחו.

(ב) הרב טקאטש – כשהי' פה, סיפר לי שכבר שלח איזה פעמים סכומים לכם. ותימה, שחברי הנהלתכם בהיותם כאן לא עשו סדר בזה ובעיקר מעין עומד ע"ג. אמרתי מראש שתעמיסו זה על אחד מחברי הועד שבחרו כאן, אבל כנראה שאינו כן. ואולי יש בכחם לעשות מה בזה ממקומכם, כי הרי הנהלתכם היא היא שנתדברה עמו. איפה הוא נמצא עתה איני יודע, אבל שמעתי אומרים שנסע לדרום ארצה"ב.

(ג) הודיעוני בטלפון מטשיקאגו שקבעו בשביל ישיבתכם ת' שקל. ואולי תהי' ג"כ איזה הוספה בשביל הת"ת. ובודאי יודיעו לכם באופן רשמי. חבל שלא המציא הר"מ שי' גו"א התקציבים מכל המוסדות שלכם ומכ' ההמלצה שבקשו על ידו ע"ע. ואולי תהי' תועלת בזה גם עתה.

אמרז"ל (תענית כט, א, והובא באחרונים) משנכנס אדר מרבין בשמחה (וכתבו ג"כ באלפס רא"ש וכו'. וצ"ע מפני מה השמיטו הרמב"ם). וי"ל שהוא מאד"ר. וזכר לדבר, אם שאינה רא"י גמורה: (א) ממה שלא מנו בסוגית אין בין אד"ר כו' (מגילה ו, ב) ג"ז. (ב) נס דפורים הי' תלוי בזה דבאדר נולד משה (מגילה יג, ב) וראה בסוטה (יב, ב) די"א שנולד באד"ר.

באיחולי כט"ס

מ. שניאורסאהן

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (קוק, תשנ"ח).

מהור"מ .. אקסלרד: העכט. אגרות נוספות אליו – אג"ק ח"ה אגרת א'תפו, ובהנסמן בהערות שם.

לשלוח את ביאורי התניא: ראה גם אג"ק ח"ב אגרת שלו. ח"ג אגרת תיח. תעד. תרצג. וצ"ע מפני מה השמיטו הרמב"ם: ראה גם אג"ק חכ"ז אגרת י'קיס. התוועדויות תנש"א ח"ב

ע' 300.

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

החתן הת' אברהם דובער שי' ווייטמאן

והכלה מרת חי' מושקא שתחי' שור

לרגל בואם בקשרי השידוכין בשעה טובה ומוצלחת

זי"ך שבט, ה'תשע"א

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' יוסף דוד וזוגתו מרת אלישבע שיחיו ווייטמאן

הרה"ת ר' משה וזוגתו מרת רחל לאה שיחיו שור

ולזכות זקניהם שיחיו